

*„A magyar nyelv tanítására
különös gond fordítandó.”*

/KAZINCZY/

FELADATLAP

az

„ÉDES ANYANYELVÜNK”

nyelvhasználati verseny országos döntőjére

a gimnáziumi versenyzők

számára

Sátoraljaújhely

2011

1. Állapítsa meg, milyen szófajúak a példamondat aláhúzott szavai!

„Nekünk a nyelvünk nagyobb kincsünk, mint a földünk, mert régibb, és akkor is él, amikor a föld már nem a miénk.”

/Ravasz László/

- a).....
- b).....
- c).....
- d).....

2. Minél pontosabban nevezze meg a példamondat szavainak végén aláhúzott todalékok fajtáját!

„A láncszemekből bilincset kovácsolunk, a családi fészket kalitkává alázzuk, a másik szabadságát bebörtönözzük, a lelkét ízlésünk szerint átvasaljuk, kilúgozzuk a nekünk nem tetsző színeket.”

/Jókai Anna/

- a).....
- b).....
- c).....
- d).....

3. Mit jelentenek az alábbi kifejezések?

- a) kanosszajárás
- b) pirruszi győzelem
- c) patópáloskodik
- d) kamikaze-akció

4. Az alábbi, három-három elemből álló szócsoportok mellé írjon még két-két odaillő, rokon értelmű szót!

- a) szűkszavú, szótlan, szófukar
- b) nyomban, haladéktalanul, rögtön
- c) talpnyaló, lakájtermészetű, szervilis
- d) elbágyad, elernyed, elgyengül

5. Ha hibás, javítsa az alábbi mondatokat!

a) Feltalálták a hatékony fejfájás elleni gyógyszert.

.....

b) Nem volt sikeres a portugál edző első Realnál eltöltött idénye.

.....

c) A tegnapi máltaiak ellen megnyert mérkőzés után riporterünk a kapitányt kérdezte.

.....

A közös hiba:

.....

6. Adja meg a *mester* szónak legalább négyféle jelentését! Foglalja is mondatba!

a)

.....

b)

.....

c)

.....

d)

.....

7. Értelmezze a következő közmondásokat!

a) Alszik a gazda, alszik a birtok.

.....

b) Az kiabál, akinek a háza ég.

.....

c) Könnyen jön, könnyen megy.

.....

d) A lelkiismeret ezer tanú.

.....

8. Minél pontosabban határozza meg az *empátia* és a *tapintat* szavak jelentését!

Röviden írjon egy-egy példát is!

a) empátia:

példa:

b) tapintat:

példa:

9. Az ismert jelöléseket használva elemezze mondatrészek szerint a példamondatot!

Készítse el az ágrajzát is!

Egyik művében Kodály ötször is utalt a hosszú magánhangzók pontos ejtésének fontosságára.

10. „Historia est magistra vitae!” – „A történelem az élet tanítómestere!” Érveljen a megállapítás igazságtartalma mellett vagy ellen! (legalább négy érvet írjon!)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

11. Más kor, más ok. Miért vetődik föl a szülőföld elhagyásának kérdése Reményik korának Erdélyében, ill. a XXI. század magyarországi fiataljában? (Igyekezzen lényegi okokra rámutatni!)

Reményik Sándor: Eredj, ha tudsz!

Eredj, ha tudsz...
Eredj, ha gondolod,
hogy valahol, bárhol a nagy világon
könnyebb lesz majd a sorsot hordanod.
Eredj...
szállj, mint a fecske délnek,
vagy északnak, mint a viharmadár,
Magasából a mérhetetlen égnek.
Kémeled a pontot,
Hol fészekrakó vágyaid kibontod.
Eredj, ha tudsz.

Eredj, ha hittelen
Hiszed: a hontalanság odakünn
Nem keserűbb, mint idebenn.
Eredj, ha azt hiszed,
Hogy odakünn a világban nem ácsol
A lelkekből, az érző, élő fából
Az emlékezés új kereszteteket.
A lelked csillapuló viharának
Észrevétlen ezer új hangja támad,
Süvít, sikolt.
S az emlékezés keresztfáira
Téged feszít a honvágy és a bánat.
Eredj, ha nem hiszed.

Hajdanában Mikes sem hitte ezt,
Ki rab hazában élni nem tudott
De vállán égett az örök kereszt
S egy csillag Zágon felé mutatott.
Ha esténként a csillagok
fürödni a Márvány-tengerbe jártak
Meglátogatták az itthoni árnyak.
Szelid emlékek: eszeveszett hordák
A szívét kitépték.
S hegyeken, tengereken túlra hordták...
Eredj, ha tudsz.

Ha majd úgy látod, minden elveszett
Inkább, semmint hordani itt a jármot,
Szórd a szélbe minden régi álmod,
Ha úgy látod, hogy minden elveszett
Menj őserdőkön, tengereken túlra
Ajánlani fel két munkás kezéd.
Menj hát, ha teheted.

Itthon maradok én!
Károgva és sötéten,
Mint téli varjú száraz jegenyén.
Még nem tudom,
Jut-e nekem egy nyugalmas sarok,
De itthon maradok!
Leszek örlő szű az idegen fában,
Leszek az alj a felhajtott kupában,
Az idegen vérben leszek a méreg,
Miazma, láz lappangó rút féreg,
De itthon maradok.

Akarok lenni a halálharang,
Mely temet bár, halló fülekbe cseng
És lázít: visszavenni a mienk!
Akarok lenni a gyújtózsínór,
A kanóc vége, lángralobbant vér,
Mely titkon küszik tiz – száz évig
Hamuban, éjben.
Míg a keservek lóporához ér.
És akkor...!

Még nem tudom:
Jut – e nekem egy nyugalmas sarok,
De addig, varjú a száraz jegenyén:
En itthon maradok!

(Kolozsvár, 1918. december 20.)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

12. Jelölje a *Beszélni nehéz!* című rádióműsor megfejtéseiben alkalmazott módon a példamondat hangsúlyait és szüneteit!

Nem hiányozhatnak a kertekből a csonthéjas gyümölcsök sem. Ezek között is nagyon kedvelt és elterjedt a diófa, amelyet a hagyományok szerint az unokáknak szokás ültetni.

13. Pótolja a hiányzó írásjeleket – s ahol szükséges, a nagybetűket – a következő tagolatlan szövegben!

mikor azt kérdik tőlem mi a hangzás kulcsa azt szoktam felelni maga a szöveg hiszen nem megadni kell neki a hangzó formáját hanem visszaadni azt a neki egyedül megfelelő hangzásformát amelyet az írás elvett tőle a szöveg meghangosítója tehát tolmács közvetítő nem akkor jó előadó ha őt is ott érezzük a szöveg mögött vagy épp elsősorban őt azaz ha rajta keresztül kapjuk a szöveget a szerző gondolatát

/Deme László/

14. Kik ők? A magyar történelem és művelődéstörténet néhány jeles alakjának névfelidéző szókapcsolatát adjuk meg a következőkben; írja melléjük a megfelelő nevet!

- a) a bresciai hiéna
- b) a kalapos király
- c) a második honalapító
- d) a nagy fejedelem
- e) a puszták költője
- f) a végvárak Petőfije
- g) a legnagyobb mesemondó (a nagy mesemondó)
- h) a széphalmi szent

15. Elemezze a tagmondatok fajtája és viszonya szerint az alábbi példamondatokat!

a) „Fel kell fedeznünk, hogy mi kis levélkék vagyunk az óriási fán, s a fa ereje a mienk.”

/Ravasz László/

.....
.....
.....

b) „Addig nem lesz béke ezen a földön, amíg a szeretet uralma el nem érkezik, addig nem lesz igazság, boldogság, megelégedés ezen a földön, amíg az emberi cselekvés legfőbb mozgatóereje nem a szeretet.”

/Wass Albert/

.....
.....
.....

16. Állapítsa meg, hogy melyik stílusrétegbe sorolhatók az alábbi szövegrészek! Röviden jellemezze az adott stílusréteget!

A) „A magyar nyelvet ma senki sem üldözi, rendeletekkel nem kívánják betiltani, senki sem szenved hátrányt a használata miatt, mégis mintha nem becsülnénk kellőképpen. A televíziók telis-tele vannak finomkodást mímelő, nyávogó sztárocskákkal, ostoba műsorvezetőkkel, hebegő-habogó meghívottakkal. Ha valaki történetesen a képernyőről próbálna magyarul tanulni, joggal hihetné, hogy egyidejűleg feltétlenül el kell sajátítania az arcrángást, a laza mozdulatokat, a hányaveti viselkedést. Amikor például a Székelyföldön járok, nemegyszer hallom, hogy a tizenévesek éppen ezt a módit követik. Joggal hihetik, hogy Budapesten mindenki a „hat kerületben” lakik, hogy valami „baromi ciki” vagy éppen „tök jó”, továbbá: bocsika, kovi ubi és gyümi levi. Miközben – gyakran a magyarországi utazó kedvéért – egy fiatal székely gyerek ilyeneket mond, a legszívesebben a falba vernénk a fejünket. Már itt is felütötte fejét a kór? Igen, hiszen a világfaluban gyorsan terjednek a hírek; a kereskedelmi televíziók és a szennylapok hírei, az alantas sztárpletykák mindenüvé elérnek. Csak éppen időközben elveszítjük, amitől egyediek és érdekesek lehetünk a világban.”

/Szentesi Zöldi László/

a) a stílusréteg megnevezése:

b) a stílusréteg jellemzői:

.....
.....
.....
.....
.....

B) 24/1971. (VI. 8.) Korm. rendelet

a szakértői működéssel kapcsolatos egyes kérdések szabályozásáról

1. § Szakértői címet az használhat, és e rendelet szerinti szakértői működést csak az végezhet (szakértői véleményt az nyilváníthat), aki erre engedélyt kapott, és ennek alapján a szakértők nyilvántartásába bejegyezték.

a) a stílusréteg megnevezése:

b) a stílusréteg jellemzői:

.....
.....
.....
.....

**17. Húzza alá az alábbi mondatokban hibásan használt szót, kifejezést!
Írja le az odaillő, helyes formát!**

a) Egy ifjú hölgy egy belvárosi üzletben a ruhák között válogatott, rámutatott az egyikre, majd azt mondta az eladónak: őt kérem.

Helyesen:

b) Riporter kérdezi riportalanyától: Szerette-e volna megtudni az igazságot?

Helyesen:

c) Az ökonomikus istentiszteleten megjelentek az egyházak, felekezetek képviselői is.

Helyesen:

d) Gyakori jelenség, hogy a hírszerkesztők nem az adekvált kifejezést alkalmazzák.

Helyesen:

e) A közgazdász szerint kétségbeesett helyzetben van a görög gazdaság.

Helyesen:

f) Ez tényleg az ifjú színész első debütálásakor történt.

Helyesen:

**18. Értékelje a beszéd- és magatartás-kultúra szempontjából a következő megtörtént esetet!
(Legalább négy konkrét vagy általánosító megállapítást írjon!)**

Az egyik budapesti aluljáróban történt. Egy fejkendős idős asszony három súlyos csomaggal igyekezne a villamoshoz. Két csomagot felemel, majd elindul a lépcsőkön fölfelé. Visszanéz az őrizetlenül maradt harmadikra. Visszamegy, az egyik táskát leteszi, az elsőre otthagytat fölveszi, egy-két bizonytalan lépést tesz, majd megáll, visszafordul. Tanácstalan. Egy fiatalember – látva az idős nő küszködését – megszólítja: „Jó napot kívánok! Segíthetek?” Majd két csomaggal elindul fölfelé a járdaszigetre. Az asszony két-három lépcsőfoknyi távolságból követi, közben láthatóan bizalmatlanul méregeti a segítőt. Néhány másodperc múlva befut a villamos a megállóba; a fiatalember fölteszi a három csomagot a járműre, s egy halvány mosoly kíséretében elköszön. Mielőtt a vezető becsukná az ajtót, az asszony még annyit mond segítőjének: „Uram, hálásan köszönöm! Ön visszaadta a hitemet az emberekben!”

.....
.....
.....
.....

